

ارزیابی وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

سمیره عابدینی^۱ صدیقه عابدینی^۲

^۱ مربی گروه پرستاری، ^۲ مربی گروه مامایی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

مجله پزشکی هرمزگان سال یازدهم شماره سوم پاییز ۸۶ صفحات ۲۳۹-۲۳۷

نامه به سردبیر:

امروزه معیار تعیین جایگاه و اقتدار جهانی کشورها و اساس توسعه همه‌جانبه آنها میزان تولید دانش و دستاوردهای پژوهشی و کاربردی آنها در ارتقاء سطح رقابت جهانی است. با اطمینان می‌توان ادعا کرد بین پژوهش و فناوری و میزان پیشرفت و توسعه پایدار در کشور رابطه مستقیم وجود دارد (۱). اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش فعالیت‌های پژوهشی در کشور سبب توسعه و پیشرفت گردیده، خودکفایی و استقلال واقعی را برای آن مملکت به ارمغان می‌آورد (۲،۳).

دانشگاهها به عنوان مهمترین مراکز فعالیتهای پژوهشی در هر کشوری نقش تعیین‌کننده دارند و پدیده آموزش نیز که زیربنای توسعه علم محسوب می‌شود، تنها از طریق تحقیق و پژوهش می‌تواند به توسعه مطلوب و متناسب با نیازهای جامعه دست یابد. اعضای هیأت علمی حوزه‌های مختلف هر کشور هر چه بیشتر بتوانند خدمات خود را با کیفیت بهتری ارائه دهند، توسعه و پیشرفت آن کشور شتاب بیشتری خواهد گرفت (۴).

این مطالعه توصیفی - تحلیلی با هدف بررسی تولیدات علمی کلیه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان در طول چهار سال (۸۵-۸۲) انجام گرفت.

ابزارگردآوری در این تحقیق، پرسشنامه‌ای شامل اطلاعات جمعیت‌شناسی (سن، جنس، رتبه علمی و...) و تولید اطلاعات علمی (مقالات چاپ شده، تألیف کتاب، ترجمه کتاب...) بود. اطلاعات بدست آمده توسط نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل و بصورت آمارهای توصیفی ارائه گردید و در مواردی از آزمون کای اسکور استفاده شد.

از کل ۸۴ پرسشنامه توزیع شده، ۶۷ پرسشنامه (۷۹/۷۶٪) پاسخ‌دهی دریافت گردید. ۵۳/۷٪ پاسخ‌دهندگان مرد و ۴۶/۳٪ زن بودند. میانگین سن اعضای هیأت علمی ۴۰/۱۵±۶/۳ بود. بیشترین تعداد اعضاء دارای درجه فوق لیسانس (۳۷/۳٪) و کمترین اعضاء درجه فوق تخصص (۱۳/۴٪) را به خود اختصاص داده بودند. وضعیت استخدام ۴۴/۸٪ اعضاء رسمی - آزمایشی، ۲۹/۹٪ رسمی - قطعی و ۲۲/۴٪ پیمانی بود. در زمینه رتبه علمی ۵۹/۷٪ استادیار و ۲۸/۸٪ مربی بود و ۴۶/۳٪ واحدهای مورد پژوهش سابقه‌ای بیشتر از ۶ سال داشتند. میانگین زمانی را که اعضاء هیأت علمی در طول هفته صرف امور تحقیقاتی و پژوهش می‌نمودند ۷/۲۷±۶/۵۵ ساعت بود.

بیشترین تولید واحدهای پژوهش (۷۱/۶٪) چاپ مقالات در داخل کشور و کمترین آنان مربوط به اختراعات بود. دانشکده بهداشت با میانگین ۸/۱۱ مورد و دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی با میانگین ۳/۹۲ مورد بترتیب بیشترین و کمترین تولیدات علمی را داشتند. فراوانی تولیدات علمی بر حسب درجه تحصیلات در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. همچنین بین هدایت پایان‌نامه با رتبه علمی، دانشکده محل خدمت، رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری یافت شد ($P < 0.001$).

اکثریت جامعه مورد بررسی را مردان تشکیل می‌دادند. در پژوهش‌های مشابه نیز نتایج مشابه این تحقیق بوده است (۳، ۴). با توجه به اینکه در سالهای اخیر، بیشتر پذیرفته‌شدگان دانشگاهها در بیشتر مقاطع زنان بوده‌اند، این نتایج نشان داد که هنوز مردان بیشتر از زنان به عنوان عضو هیأت علمی فعالیت دارند.

می‌پذیرد و سهم اعضای هیأت علمی در دانشکده‌های دیگر در این مورد خاص بسیار اندک می‌باشد.

بیشترین میانگین فعالیت‌های پژوهشی دانشکده‌ها به ترتیب بهداشت، پزشکی، پرستاری، مامایی و پیراپزشکی می‌باشد. که با چندین مطالعه همخوانی دارد (۱، ۴). متغیرهای زیادی در تولید اطلاعات دخیل می‌باشند. بنابراین برای اینکه بتوان فعالیت‌های پژوهشی هر دانشکده را ارزش‌گذاری کرد، بهتر است فعالیت‌های پژوهشی را در کنار سایر فعالیتها (آموزشی، اجرایی و اجتماعی و...) ارزیابی نمود تا به نتیجه مطلوب دست یافت (۵).

با توجه به نتایج حاصله، پیشنهاد می‌شود مطالعات مشابهی با توجه به مستندات مربوط به هر تولید علمی در مقایسه با سایر فعالیت‌های اعضای هیأت علمی در این دانشگاه و سایر دانشگاهها صورت گیرد تا با مشخص شدن تواناییهای افراد در هر یک از گروههای علوم پزشکی، همکاران، مدیران و در نهایت جامعه حداکثر استفاده از قدرت ابتکار و خلاقیت آنها در آن زمینه خاص را ببرند.

سابقه کار دانشگاهی از عوامل مهم در امر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی است. علمداری و افشون به نقل از هامیلتون بیان می‌دارند که با افزایش سابقه کار، میزان فعالیت‌های تحقیقاتی افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق نشان داد که اکثریت اعضاء بیشتر از ۶ سال سابقه داشتند اما از نظر وضعیت استخدام، بصورت رسمی - آزمایشی در حال خدمت بوده‌اند، شاید علت این وضعیت ناشی از عدم تقویت انگیزه اعضاء یا عدم ایجاد شرایط لازم از طرف خود یا مسئولین جهت تبدیل وضعیت استخدامی از رسمی - آزمایشی به رسمی - قطعی می‌باشد. همچنین بین هدایت پایان‌نامه با رتبه علمی، دانشکده محل خدمت و رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود داشت. با توجه به مقاطع موجود در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان (کاردانی، کارشناسی، پزشکی عمومی) ارائه پایان‌نامه فقط در مقطع پزشکی عمومی می‌باشد. در نتیجه اساتید راهنما از بین اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی اعم از علوم پایه و علوم بالینی که همگی حداقل رتبه استادیاری را داشته، انجام

جدول شماره ۱- فراوانی نسبی فعالیت‌های علمی بر حسب درجه تحصیلات

تولیدات علمی / درجه تحصیلات	تألیف کتاب	چاپ مقالات خارجی	هدایت پایان‌نامه	شرکت در همایشهای خارجی با مقاله	شرکت در همایشهای داخلی با مقاله
فوق لیسانس	٪۱۲	٪۲۰	٪۱۶/۷	٪۸/۳	٪۱۸
PhD	٪۵۰	٪۷۷/۸	٪۵۵/۶	٪۶۶/۷	٪۷۷/۸
تخصص	٪۸/۳	٪۲۷/۳	٪۶۳/۶	٪۳۰/۴	٪۴۷/۸
فوق تخصص	٪۱۱/۱	٪۴۴/۴	٪۸۸/۹	٪۵۵/۶	٪۵۵/۶

References

منابع

1. جادری، تاجیه. بررسی فعالیتهای پژوهشی اعضای هیأت علمی گروه مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه جندی شاپور اهواز سال ۷۰ الی ۸۴. خلاصه مقالات نخستین همایش دستاوردهای علمی پژوهشی در مامایی. ۱۳-۱۴ اردیبهشت ۱۳۸۵، ص ۱۲۶-۱۲۷.
2. علمداری، علی کرم، افشون، اسفندیار. موانع موجود در انجام فعالیتهای پژوهشی از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاههای شهر یاسوج. ارمغان دانش. ۱۳۸۲. شماره ۲۹، ص ۲۷-۳۴.
3. Pamela A. Derish and et al. Enhancing the mission of academic surgery by promoting scientific writing skills. 2007;(140):177-183.
4. فروغی، فیض الله، خرازی، هادی. وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. مجله ایرانی آموزش در پزشکی، ۱۳۸۴: شماره ۵، ص ۱۸۱-۱۸۶.
5. Daklik HA, Kaidbey R. Research productivity of the medical faculty at the American University of eirut. Postgrad Med J. 2006;82(969):462-464.